МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра банківської справи

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
за магістерською програмою професійного спрямування
«Управління діяльністю банків на фінансовому ринку»
на тему: «Управління депозитним портфелем банку»

Виконавець: студент 6 курсу, групи 62
спеціальності 72 «Фінанси, банківська справа та страхування»,
спеціалізації «Банківська справа»
МАРУЩАК В.В.

Науковий керівник: к.е.н., доцент
СЕРГЄЄВА О.С.

ОДЕСА - 2019 року

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Кошти населення та юридичних осіб, залучені у депозити вітчизняних банків є найважливішою складовою депозитних фінансових ресурсів, необхідних для надання кредитів, фінансування інвестиційних проектів, підтримки національного товаровиробника. Українська банківська система відрізняється значною мірою ризику, особливо в сучасних умовах збільшення масштабів банківської діяльності, розширення спектру банківських операцій, підвищення складності банківських технологій та посилення банківської конкуренції. Ризикованість банківської діяльності значною мірою впливає на обсяги залучення вітчизняними банками тимчасово вільних коштів суб'єктів господарювання, фізичних осіб та інших банків, що обмежує можливості українських банків формувати свої банківські депозитні ресурси.

Даній темі приділяють значну увагу науковці і практики банківської галузі. Великий внесок у дослідженні депозитів виступили наступні вітчизняні науковці: О.Дзюблюк, М.Савлук, А.Мороз, А.Єпіфанов., О.Васюренко., Л.Кузнєцова., В.Коваленко., О.Сергєєва.

Мета і задачі дослідження. Метою кваліфікаційної магістерської роботи є дослідження теоретико-методичних засад та розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення розвитку ринку депозитів в банківських установах України.

Відповідно до поставленої мети, завданнями дослідження є:
- визначити місце та роль «депозитів» на ринку депозитів в банківських установах;
- ознайомитись з правовим та законодавчим регулюванням щодо організації діяльності банків на ринку депозитних операцій;
- проаналізувати управляння депозитним портфелем;
- провести аналіз сучасного стану діяльності банківських установ України на ринку депозитів;
- оцінити діяльності ПАТ «АБ» Південний» на ринку депозитних операцій;
- провести науково-методичний підхід до прогнозування рівня банківських ресурсів ПАТ «АБ» Південний»;
-ознайомитись з діяльністю банків на ринку депозитних операцій в міжнародному просторі;
- розробити пропозиції щодо розвитку вітчизняного депозитного ринку України.

Об'єктом дослідження. Процес формування депозитної бази банку у період ринкової економіки України.

Предмет дослідження. Теоретично – методичні аспекти формування депозитної бази в банківських установах в Україні та світі.

Методи дослідження. У процесі написання кваліфікаційної магістерської роботи автором використано низку методів, зокрема:

загальнонаукові методи, а саме теоретичного узагальнення та синтезу – при формуванні терміну «депозит», логічного аналізу – діагностиці стану ринку депозитних операцій банків України, порівняння – співставлення результатів банківських установ на ринку депозитних операцій за 3 роки та аналіз діяльності АБ «Південний» на ринку депозитів.

Інформаційну базу. дослідження становлять матеріали фахових періодичних видань, закони та нормативно-правові акти органів державної влади, до видання яких віднесено регулювання діяльності КБ в Україні; дані Державної служби статистики України, Міністерства фінансів України, Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, аналітичні та статистичні матеріали Національного банку України, фінансова звітність КБ, офіційні ресурси мережі Інтернет.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (53 найменувань). Загальний обсяг роботи становить 121 сторінок. Основний зміст викладено на 100 сторінці. Робота містить 18 таблиць,27 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «**ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СУТНОСТІ, ВИДІВ ТА КЛАСИФІКАЦІЇ БАНКІВСЬКИХ ДЕПОЗИТІВ**» ми можемо зробити висновки, що більшість сучасних українських авторів, які займалися аналізом депозитів, визначають депозит як гроші або грошові кошти, що передані в банк на зберігання під певний відсоток. Проте деякі автори депозит розглядають не як кошти, що залучені банком на зберігання, а як позика, що надається суб'єктами господарювання та населенням у користування банку на вигідних умовах.

На основі аналітичного огляду депозитів, що використовуються в різних країнах світу пропонуємо методичні підходи до їх класифікації, в основу якої покладено наступну сукупність класифікаційних ознак: тип клієнта, вид валюти, форма користування, строк, рівень стабільності, форма оформлення, методи і терміни нарахування процентів, режим функціонування, регіональна ознака, економічна сутність, величина депозиту, вид і форма депозиту, порядок розпорядження депозитом.

Підсумовуючи викладене, визначимо, що депозити є важливим джерелом формування банківських ресурсів. Отже, депозити мають наступні особливості:

- депозитне залучення коштів пов'язане зі подальшим розміщенням їх в активні операції;

- одна частина залучених коштів банків зберігається в банківської установі, ще одна частина, відповідно до резервування депозитів, повинна зберігатися в Національному банку України, а за іншу здійснювати платежі до Фонду гарантування вкладів фізичних осіб;

- депозитне залучення коштів залежить в основному від ініціативи потенційних вкладників, а не від банку, якому часто буває важко, а то й неможливо здійснити оперативне залучення коштів у вклади.

Зазначено, що діяльність банків на ринку депозитів регламентується Цивільним та Господарським кодексами України, Законами України, нормативно-правовими актами НБУ, статутами банків та кредитними договорами.

У другому розділі «**АНАЛІЗ ФОРМУВАННЯ ДЕПОЗИТНОГО ПОРТФЕЛЮ БАНКІВСЬКИМИ УСТАНОВАМИ УКРАЇНИ**» проаналізовано, що українська банківська система відрізняється значною мірою ризику, особливо в сучасних умовах збільшення масштабів банківської діяльності, розширення спектру банківських операцій, підвищення складності банківських технологій та посилення банківської конкуренції.

Слід зазначити, що об'єктивним показником динаміки депозитів залучених банківськими установами України є показники грошової маси, а тощо агрегат М1, які відображає кількість переказних коштів в національній валюті та агрегат М2, який включає в себе М1 та переказні кошти в іноземній валюті.

Депозитний портфель банківської системи України незначно, но зростав. Так, на 01.01.2018 кількість коштів на депозитних рахунках в банківських установах складало 955,6 млрд. грн, а вже на 01.07.2019 року цей показник склав 985,8 млрд. грн. Це позитивний показник, за останні роки, так як в період кризи, відтік депозитів був достатньо істотний.

Питома вага різних ресурсних складових у загальному обсязі депозитних ресурсів за 2013-2017 роки практично не змінювалася і практично розподілялась у рівних пропорціях. Лише у 2013 році спостерігався незначний приріст обсягу довгострокових депозитних ресурсів. Щодо до аналізу депозитів по строкам, тут зазначимо, що за період з 2011 по 2016 р.р. депозити до запитання знизились та строкові депозити теж знизились. На нашу думку, на зниження депозитів вплинуло в першу чергу недовіра до банківського сектору.

Питома вага депозитів в іноземній валюти на початок 2019 року збільшилася з 45,12 % до 57,06 % і, перш за все, за рахунок доларових депозитів, питома вага яких складає ліву частку усіх депозитів на кінець 2018 року (початок 2019 року) – 41,26 % до 36,05 % усіх депозитів в іноземній валюті.

Зазначено, що найважливішими чинниками впливу на формування депозитного портфелю банків України є зміна основних макроекономічних показників, які впливають на фінансові можливості економічних суб'єктів, як нефінансових корпорацій, так і домашніх господарств.

Фінансові ресурси ПАТ «АБ» Південний» у формуються завдяки, головним чином, строковим депозитам – частка цієї складової в зобов'язаннях складає трохи більше половини від усіх джерел фінансових ресурсів, проте не є стабільною. Так, якщо в 2016 р. питома вага їх складала 52,74 %, то вже до 2016 р. вони зменшились до 46,50%, а в 2018 трохи впала,до рівня 44,15%, а в 2019 році збільшилась до 47,84%.

Основним елементом коштів фізичних осіб в ПАТ «АБ» Південний» є строкові вклади населення: в 2016р. вони займали 63,78%, а до 2018 р. наростили власну частку до 64,68%, а в 2019 р. вони склали 61,19%. Кошти фізичних осіб на вимогу, навпаки, трохи зменшили питому вагу: з 36,31% в 2016 р. до 35,32% в 2018 р, а в2019році вони навпаки збільшилися до 38,81%.. Частка коштів в іноземній валюті в обох елементах протягом аналізованого періоду лише зростала, проте якщо серед депозитів її питома вага складала близько 65%, то в структурі вкладів на вимогу –більше 70 %.

Узагальнюючи результати проведеного дослідження щодо аналізу депозитно портфелю, можливо відмітити, що ПАТ «АБ» Південний» постійно нарощує ресурсну базу та здійснює свою діяльність з метою надання широкого спектру банківських послуг, які своєчасно відповідають на потреби ринку, та збільшення ринкової вартості Банку.

Результати проведеного дослідження демонструють позитивну динаміку в організації депозитної діяльності українських банків. Обсяг депозитних ресурсів за останні роки збільшився, що свідчить про поступове

відновлення довіри клієнтіввкладників до банківської системи. Формування фінансових ресурсів комерційного банку є складовою системи управління його активами і пасивами. Акумуляція коштів включає в себе не лише заохочення до співпраці нових клієнтів, а й оптимізацію структури джерел залучення ресурсів. Щодо результативності управління пасивами першочерговим завданням є проведення ефективної депозитної політики банку. Складність обґрунтування стратегії і тактики в цій сфері полягає в обмеженому виборі клієнтів, в правильній сегментації потенційних вкладників та їх інтересів. Фінансову арену залишають десятки банків, темпи кредитування економіки не зростають, що послаблює міжбанківську конкуренцію і пом'якшує проблему обмеженості ресурсів. Спостерігаємо приведення структури депозитного портфеля банків до «класичного вигляду» – на короткий строк вкладу банк пропонує низьку відсоткову ставку, а зі збільшенням терміну зростає і ставка. Залучення дорогого ресурсу в умовах сьогодення є економічно необґрунтованим і здатне поглинути дохід банківської діяльності, тому банки в умовах достатньої ліквідності прагнуть знижувати свої депозитні ставки, наближуючи їх до рівня облікової ставки регулятора.

При втіленні в реальність прогнозів щодо подальшого зниження процентних ставок з'явиться проблема відтоку вкладників. Банкам для забезпечення приросту депозитів у поточному році знадобиться основний фактор – стабільний валютний курс. Проаналізувавши існуючу практику банківського менеджменту, виділимо низку проблем, які заважатимуть відродженню активного розвитку депозитного ринку України:

- повільні темпи нарощення капітальної бази банківських установ;
- тривала нестабільність грошово-кредитного ринку держави;
- низька якість результатів маркетингових досліджень депозитного ринку;
- недостатній професійний рівень вищих управлінців, що гальмує залучення додаткових коштів від клієнтів, особливо фізичних осіб різних соціальних груп;

Врахувавши баланс між депозитними та кредитними операціями банку, з метою підтримки його стабільності та мінімізації фінансових ризиків важливо грамотно диверсифікувати ресурси банку, розробляти комплекс заходів з підвищення ефективності управління депозитним портфелем. Серед таких дієвих заходів можна назвати:

- формування позитивного іміджу банку як установи;
- розробку нових конкурентоздатних продуктів із супутнім набором послуг, орієнтованим на різні категорії вкладників;
- підвищення привабливості вкладів шляхом застосування системи сти- мулів і бонусів для потенційних клієнтів;
- визначення оптимального терміну зберігання депозитних вкладів, який має бути логічно пов'язаним з терміном оборотності кредитних ресурсів;
- рекламування конкурентних переваг пакету банківських послуг;

- врахування специфіки регіонів при визначенні видів вкладів, що пропонуються;
- запровадження цільових вкладів з визначеною заздалегідь датою повернення;
- анкетування клієнтів з метою визначення їх мотивації при виборі банку; - удосконалення технологій дистанційного обслуговування для максимальної зручності клієнтів;
- зацікавлення тримачів зарплатних карток банку в перерахунку певних коштів на їх депозитний рахунок.

Дотримання основних принципів проведення депозитних операцій, забезпечення дієвого моніторингу результатів діяльності банків забезпечить підвищення ефективності надання депозитних послуг. Заходи щодо відстеження системних ризиків в процесі залучення депозитних коштів, нівелювання структурних дисбалансів в активах і пасивах комерційних банків сприятимуть покращенню фінансових результатів банківських установ України і подальшій стабілізації банківського секторуг.

У третьому розділі **«НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ РОЗВИТКУ ДЕПОЗИТНОГО РИНКУ УКРАЇНИ»** Зазначено, що процеси утворення населенням фондів накопичення і споживання дозволяє зробити висновок про те, що фактори, що роблять вплив на перерозподіл відрахувань всередині фонду накопичення і користь заощаджень, залежать від соціально-економічного розвитку суспільства, рівнем розвитку форм заощаджень, від ступеня розвиненості ринку фінансових організацій, що акумулюють заощадження і, в кінцевому підсумку, від рівня розвитку банківської системи та системи гарантування вкладів.

Рейтинги надійності банківських вкладів дозволяють потенційним вкладникам здійснити відбір найнадійніших банків і прийняти рішення щодо доцільності розміщення коштів у банку, або у випадку закінчення терміну дії депозитного договору – доцільності його пролонгації. На представлено критерії, які використовують під час визначення рейтингу надійності банківського вкладу.

Виходячи із аналізу показників ставок за депозитами банків світу, можливо простежити тенденцію збільшення / зменшення процентних ставок за кредитами.

Відмічене, що країни, у яких максимальні ставки що за депозитами, що за кредитам, слід віднести Беларусь – 28,5%, Аргентину – 26,26%, Іран – 18,03%, Монголія – 15,1%, а далі усі країни третього світу, а до країн в яких присутні мінімальниі ставки слід віднести країни зі стійкою банківською системою сформурованої століттями це США, Гонконг, Японія, Ізраїль, навіть країни Евросоюзу і ті не займають лідируючих позії.

Визначено, що при виборі банку для вкладу своїх вільних коштів, клієнт звертає увагу на низку факторів, найважливішим з яких є відсоткова ставка по депозитам та гарантування вкладів. Порівнюючи ставки на міжнародному ринку депозитів можна побачити, що в Україні досить прийнятні умови для

вкладників. Розвинені країни світу мають значно меншу ставку за вкладами, ніж пропонується в українських банках. Це пов'язано з можливим ризиком втрати коштів. Міжнародна практика характеризує зарубіжну банківську систему, як досить надійну, а депозити фізичних осіб є гарантованими. Проте за таких умов відсоткова ставка не перевищує 3 % (наприклад, у Швейцарії). Максимальна сума гарантованих вкладів в США найбільша – 200 000$, це підтверджуєш стабільність банківської системи Америки.

З'ясовано, що серед зовнішніх політичних чинників, що безпосередньо впливають на формування ресурсної бази вітчизняними банками, можна виділити зовнішні відносини нашої держави з іншими країнами та міжнародними організаціями. Такими відносинами є зв'язки з Міжнародним валютним фондом. Відмова або погодження МВФ надати державі кредити сприяють зменшенню або збільшенню валютних надходжень у країну, що спричинює адекватну зміну грошової бази НБУ та пропозиції грошей.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційної магістерської роботи наведено теоретичне узагальнення і вирішенні завданнь, які полягають у визначенні теоретико-методичних засад та розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення розвитку ринку депозитів в банківських установах України.

За результатами виконаної випускної дипломної роботи зроблено такі висновки:

1. На основі аналізу теоретичних напрацювань визначено розуміння сутності поняття «депозит» більшість сучасних українських авторів визначають депозит як гроші або грошові кошти, що передані в банк на зберігання під певний відсоток.

Класифікація депозитів дуже різноманітна, що дає банківській установі пропонувати своїм вкладникам достатньо великий обсяг депозитних програм. Важливе значення для успішної діяльності банківської системи та кожного банку зокрема має якісна структура депозитної бази, яку характеризує співвідношення між строковими депозитами та вкладами до запитання, коротко та довгостроковими депозитами.

2. Розглянуто правове забезпечення щодо регулювання діяльності банківських установ на ринку депозитів, яке реалізується через: Закони (акти вищого органу державної влади це Конституція України та Карний кодекс), нормативні акти (які видаються іншими органами державної влади й управління відповідно до їх компетенції), внутрішні банківські інструкції та розпорядження.

3. Автором доведено, що в результати проведеного аналізу сучасного стану та розвитку українського ринку, що за досліджуваний період депозитний портфель банківської системи України незначно, но зростав. Так, на 01.01.2018 кількість коштів на депозитних рахунках в банківських

установах складало 955,6 млрд. грн, а вже на 01.07.2019 року цей показник склав 985,8 млрд. грн.

Питома вага різних ресурсних складових у загальному обсязі депозитних ресурсів за 2013-2017 роки практично не змінювалася і практично розподілялась у рівних пропорціях. Лише у 2013 році спостерігався незначний приріст обсягу довгострокових депозитних ресурсів. Щодо до аналізу депозитів по строкам, тут зазначимо, що за період з 2011 по 2018 р.р. депозити до запитання знизились та строкові депозити теж знизились. На нашу думку, на зниження депозитів вплинуло в першу чергу недовіра до банківського сектору.

Слід зазначити, що у період другої хвилі банківської кризи та реформування банківського сектору, спричинили певні труднощі, пов'язані з участю фінансово нестійких банків, це підірвало довіру фізичних осіб і значно знизило депозити в банківських установах.

Найважливішими чинниками впливу на формування депозитного портфелю банків України є зміна основних макроекономічних показників, які впливають на фінансові можливості економічних суб'єктів, як нефінансових корпорацій, так і домашніх господарств.

4. Доведено, що фінансові ресурси ПАТ «АБ» Південний» у формуються завдяки, головним чином, строковим депозитам – частка цієї складової в зобов'язаннях складає трохи більше половини від усіх джерел фінансових ресурсів, проте не є стабільною. Так, якщо в 2016 р. питома вага їх складала 52,74 %, то вже до 2018 р. вони зменшились до 44,15%, а в 2019 збільшилась до рівня 47,84%.

Можливо відмітити, що ПАТ «АБ»Південний» постійно нарощує ресурсну базу здійснює свою діяльність з метою надання широкого спектру банківських послуг, які своєчасно відповідають на потреби ринку, та збільшення ринкової вартості Банку.

5. Зроблено висновки, щодо результатів аналізу активів ПАТ «АБ» Південний» характеризується високим потенціалом щодо отримання запланованого рівня прибутку, що обумовлений внутрішніми факторами, які впливають на прибуток банку.

6. У роботі проаналізовано досвід зарубіжних країн щодо показників ставок за депозитами, де була простежена тенденцію збільшення / зменшення процентних ставок за кредитами. До країн, у яких максимальні ставки що за депозитами, що за кредитам, слід віднести Беларусь – 28,5%, Аргентину – 26,26%, Іран – 18,03%, Монголія – 15,1%, а далі усі країни третього світу, а до країн в яких присутні мінімальні ставки слід віднести країни зі стійкою банківською системою сформованої століттями це США, Гонконг, Японія, Ізраїль, навіть країни Євросоюзу і ті не займають лідируючих позицій.

7. Зроблені рекомендації щодо до політики депозитного формування банківського капіталу, яка має бути спрямована на всебічне розширення безготівкової сфери розрахунків населення, забезпечення різноманітності

умов банківських депозитів, які б ураховували потреби всіх соціальних верств та вікових категорій населення.